

Список літератури:

1. Яновський, П.О. Пасажирські перевезення: навч. посібник [Текст] / П.О. Яновський. – Київ.: НАУ, 2008. – 469 с.
2. Еленський М.Є. Архітектура річкових вокзалів та павільйонів. / издат. СССР. – М: 1954.
3. Ионоу В.А. Архітектура річкових будівель / Госстрой СССР М: 1951.

Аннотація

В даній роботі определены факторы, впливаючі на на формування архітектурно-планувальної організації річкових і морських-річкових вокзалів.

Ключевые слова: річковий вокзал, морський вокзал, архітектурно-планувальна організація, пасажирів.

Summary

In this work the factors that influence formation of river station, and sea and river stations are determined. Their influence on formation of the architectural and planning organization is investigated.

Keywords: river station, sea and river station, architectural and planning organization, passengers.

УДК 7: 747: 725.1 (045)

В. Г. Чернявський

канд. архіт., професор кафедри архітектурного проектування цивільних будівель і споруд Київського національного університету будівництва і архітектури (м. Київ)

КОМПЛЕКСНЕ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Анотація: в статті розглядаються питання комплексного формування інтер'єрів лікувальних закладів з використанням декоративного мистецтва України на прикладі Києва.

Ключові слова: комплексне формування, інтер'єр, колір, мистецтво, синтез мистецтв, кераміка, гігієна, екологія.

Проведений аналіз діючих поліклінік і лікарень Києва показав, що в останні десятиліття питанню комплексного архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів лікувальних закладів не приділялося достатньої уваги. Безлика атмосфера інтер'єрів будівель не сприяє поліпшенню самопочуття пацієнтів. Тому завдання архітектора і художника полягає в необхідності створити середовище, що емоційно підтримає людину, заспокоїть, зніме дискомфорт перебування в лікувальному закладі. Здебільшого медичні установи в Києві розміщені в старих, морально застарілих, виконаних за типовими проектами 60-70 років будівлях. У 90-2010-і роки зводяться будівлі, побудовані за індивідуальними проектами, і все ж далеко не завжди архітектурно-художньому осмисленню їх інтер'єрів приділяється необхідна увага [1].

У 1990-2005 роках науково-дослідним Центром монументально-декоративного мистецтва (МДМ) КиївЗНДІЕП було виконано ряд робіт, де ставилося завдання комплексного вирішення інтер'єрів медичних закладів, які будувалися або реконструювалися в Києві. При цьому, після ознайомлення з функціонально-планувальними особливостями архітектурного об'єкту, була спроба розробити загальну архітектурно-художню концепцію вирішення внутрішнього середовища в цілому, виконувалися ескізи окремих інтер'єрів, визначалися види мистецтв і можливі матеріали.

При вирішенні колориту інтер'єрів основним завданням є створення композиційної цілісності і колористичної єдності всіх частин будівлі при різноманітності їх кольорової побудови. Кольорове вирішення інтер'єрів, як прийом художньої виразності, визначається чітким функціональним рішенням будівлі, оптимальною організацією технологічного процесу будинку або комплексу.

Ставлення до поліхромії, по суті, відображає еволюцію творчих позицій і принципів сучасної архітектури. Колір сприяє виявленню внутрішньої логіки побудови, вирішує завдання виявлення форми, членування і надання їй динамічності. Тектонічна роль кольору може грати формоутворюючу роль, сприяти створенню архітектурного образу, який розкриває функцію будівлі [2].

Кольорова гама як засіб художньої виразності безпосередньо пов'язана з його світловим вирішенням. Застосування нових конструктивних рішень дозволяє докорінно змінити композицію внутрішнього простору - ритм конструктивних елементів, стики і співвідношення. Використання можливостей верхнього світла у вигляді атріумів, ліхтарів і відкритих структур розширює композиційні можливості і збагачує об'ємно-просторові рішення.

Історично природа розвитку архітектури обумовлює можливість синтезу її з образотворчим, монументальним і декоративно-прикладним мистецтвом.

Архітектурний простір впливає на формування творів монументально-декоративного мистецтва, а вони в свою чергу, на просторові і пластичні рішення будівлі, на створення комплексного образу, що виникає в результаті цього синтезу.

При вирішенні архітектурно-художнього образу громадських будівель використовуються засоби різних видів мистецтв, покликані сприяти збільшенню виразності їх екстер'єрів та інтер'єрів, забезпеченню необхідного емоційного впливу на відвідувачів. Тенденція синтезу архітектури та різних видів мистецтв особливо виражена в об'єктах культури (театри, кінотеатри, клуби, центри культури і дозвілля, бібліотеки та ін.) У підприємствах громадського харчування (кафе, ресторани), сакральних будівлях та спорудах (християнські храми), органічно пов'язані соціальні аспекти життя суспільства, з завданнями духовного і естетичного виховання людини [3]. Достатньо актуальним може бути використання засобів мистецтва у відношенні громадських будівель соціальної сфери, таких як навчально-виховні та лікувально-профілактичні.

Використання різних видів мистецтв в медичних установах Києва виявило можливість використання в інтер'єрах будівель творів образотворчого мистецтва - живопис, графіка, скульптура; окремі різновиди монументального мистецтва - фрески, вітражі мозаїки; твори та вироби декоративного мистецтва - кераміка, текстиль, скло, дерево, метал.

Необхідно ретельно вивчити доцільність застосування тих чи інших засобів монументально-декоративного мистецтва, враховуючи бюджетні можливості закладу, проаналізувати можливості розміщення художніх творів, їх тематичне, колористичне рішення, з урахуванням масштабу, форми, колориту інтер'єру та задуманої концепції.

Значну роль у виборі відповідних засобів відіграє специфіка лікувальних закладів, де на перше місце виходить гігієнічність, необхідність регулярного вологого прибирання, а так само екологічність використовуваних матеріалів. Фінансування масових лікувально-профілактичних об'єктів соціальної сфери, таких як поліклініки і лікарні часто є бюджетним і завжди є обмеженим. Досвід багаторічної роботи Центру МДМ КиївЗНДІЕП дозволив виявити найбільш можливим і ефективним - використання засобів декоративного мистецтва і особливо кераміки в інтер'єрах лікувальних будівель і комплексів.

Так, одним з напрямків включення в структуру громадських будинків творів мистецтва є сучасне декоративне мистецтво України. Протягом усього ХХ ст. декоративне мистецтво України зберігало зв'язок з історичними традиціями, з народним художньою творчістю, завдяки чому зберегло свою самобутність і успішно виступає на міжнародній арені. Вітчизняне декоративне

мистецтво сягає корінням у трипільській культурі епохи неоліту, в мистецтво Київської Русі (IX-XII ст.), в українське бароко (XVII - XVIII ст.) [4].

Твори монументально-декоративного мистецтва не можуть механічно вводиться в архітектурне середовище лікувального закладу. Дуже важливо враховувати те, як передбачає архітектор такий твір в інтер'єрі, де визначає для нього місце, питання кольору та освітлення. Ці питання ставляться при роботі над комплексним архітектурно-художніми вирішеннями інтер'єрів об'єкту.

Так, при роботі в Міській дерматологічній лікарні по вул. Богатирській, м. Києва фахівці Центру для формування архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів були залучені на етапі закінчення будівельних робіт. П'ятиповерхову будівлю в плані підкови, в центрі якої розміщений блок поліклініки і конференц-зал, в якому проводяться збори медперсоналу та розважальні заходи для хворих дітей. У фойє залу глядачів зустрічає керамічне панно площею 30 кв.м, розташоване на вигнутій стінці, на якому зображений яскравий фантастичний світ казкових тварин. Для конференц-залу виконано декоративну текстильну завісу в техніці "холодний батик".

На другому поверсі центрального корпусу знаходиться поліклініка. Відвідувачі піднімаються по спіральних сходах, на сходових майданчиках яких розміщені керамічні шамотні кашпо для озеленення. Всі чотири холи вирішені єдиним ансамблем за рахунок невеликих керамічних панно-вставок на тему казок Г. Х. Андерсена, застосовано гончарні підлогові вази і кашпо. Для інтер'єрів їдалень виконано композиції на основі яскравих декоративних керамічних тарілок, які привносять в інтер'єр тепло і затишок. Виконані роботи, безумовно, збагатили споруду за рахунок виробів декоративного мистецтва. Але художникам і архітекторам Центру довелося пристосовуватися до конкретної ситуації, не всі рішення органічно пов'язані з архітектурно-планувальною структурою будівлі.

Інший об'єкт - пологовий будинок по вулиці Маломостицькій побудовано за індивідуальним проектом і являє собою центральний корпус, від якого відходять чотири променя. Вхідна група приміщень включає вестибюль для відвідувачів з гардеробом і зал очікування. Для роботи фахівці Центру були підключені на етапі початку опоряджувальних робіт.

У вестибюлі відвідувачів зустрічає художнє панно "Мати з дитиною". Для урочистої зустрічі родичами матері з немовлям запроєктовано невеликий круглий в плані зал, в якому молоду матір зустрічає монументальне панно-триптих. На п'яти поверхах пологового будинку у відділеннях різного призначення, в структурі яких є холи, їдальні і палати. Холи представлені багатофункціональними приміщеннями, тому при розробці архітектурно-художнього рішення їм приділялася особлива увага.

За гігієнічними умовами медичного закладу, а так само з урахуванням питання екології, основним матеріалом оформлення приміщень визначена кераміка. Для вирішення інтер'єрів використано принцип з'єднання керамічних картин - розписів поливами на керамічній основі і об'ємних гончарних ваз і кашпо для озеленення. Для їдалень у відділеннях були виконані серії декоративних орнаментальних панно розміром 0,9 x 0,9 м. На третьому поверсі будівлі розташований блок адміністративних приміщень. Враховуючи відсутність в цьому випадку жорстких санітарних норм, для оформлення був використаний декоративний текстиль в техніці "холодний батик".

Підключення до роботи художників і архітекторів Центру на етапах будівництва дозволило добитися кращих результатів, художні роботи добре узгоджені за кольором, масштабом, освітленням. Відновлювальний випадок кераміки з використанням азотнокислого срібла і окислів міді дозволив відтворити ефект світіння елементів кераміки, надати інтер'єрам вишуканий вигляд.

Найбільш вдалим прикладами комплексного архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів є ті, які розробляються разом з авторами архітектурного проекту в процесі проектування об'єкту. Таким прикладом може бути дитяча поліклініка у Харківському районі, міста Києва, яка побудована за індивідуальним проектом.

Компактна споруда, фасади якої прикрашені абстрактними декоративними вертикальними панно - розпис на керамічній плитці, добре вписалися в житлову забудову масиву. В інтер'єрі адміністративного поверху важливим акцентом стало керамічне панно в фойє конференц-залу. Сцену залу прикрашає декоративна завіса в техніці "холодний батик", що добре гармонує з його архітектурою. У холах поверхів розміщені керамічні панно, де зображені сюжети казок, які вдало пов'язані масштабом і кольором. Для озеленення холів і коридорів були розроблені різні типи підлогових кашпо і ваз: великорозмірні різновисокі, квадратні в плані, кашпо з шамоту. Комбіновані зіставні вази з шамоту та композиції з них, гончарні підлогові кашпо різного профілю і розмірів, комбіновані гончарні вази і композиції з них, об'ємно-просторові інсталяції з гончарних елементів, зібрані на металевих стрижнях [1]. Архітектурний простір басейнів, які знаходяться на першому поверсі поліклініки, прикрасили керамічні панно морської тематики.

Як показала практика виконання архітектурно-художніх робіт, оптимальним є залучення художників ще на стадіях розробки концепції комплексного архітектурно-художнього вирішення медичного закладу, яка виникає і розробляється на перших етапах проектування об'єкту архітекторами. Це необхідно, щоб архітектор, дизайнер та художники працювали над

комплексним формуванням архітектурного простору, а не просто займалися оформленням приміщень. Тільки при цих умовах синтез архітектури і мистецтва дає можливість створити індивідуальний архітектурний простір і створити комфортне повноцінне середовище, яке сприяло б позитивному впливу на самопочуття пацієнтів та відвідувачів. При цьому твори і вироби декоративного мистецтва і особливо кераміка, можуть виступати засобом зорового об'єднання інтер'єрів в єдиний ансамбль і при цьому задовольняти необхідним вимогам, що пред'являються до даного типу будівель - гігієнічності та екологічності приміщень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чегусова З. А. Унікальний гурт художників // Будівництво України. - 1997. - № 3 - С. 13-16.
2. Раннев В.Р. Интерьер: Учеб. пособие для архит. спец. вузов / Валентин Романович Раннев. - Москва: Высшая школа, 1987. - 232 с.
3. Куцевич В.В. Мистецтво взаємодії / В.В. Куцевич // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель: Зб. наук. пр. КиївЗНДІЕП. - К., 2006. - С.7-17.
4. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках "великого стилю" / Т.В. Кара-Васильєва, З.А. Чегусова. - К.: «Либідь», 2005. - 280 с.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы комплексного формирования интерьеров лечебных зданий с использованием декоративного искусства Украины на примере Киева.

Ключевые слова: комплексное формирование, интерьер, цвет, искусство, синтез искусств, керамика, гигиена, экология.

Annotation

The article considers the questions of complex formation of the interior medical buildings with the use of decorative art of Ukraine on the example of Kiev.

Keywords: complex formation, interior, color, art, synthesis of arts, ceramics, hygiene, ecology.